

Diarienummer: LED 2020/287
Handling: 3

ku.remissvar@regeringskansliet.se
majlis.nilsson@regeringskansliet.se

Yttrande över Högre växel i minoritetspolitiken. Stärkt samordning och uppföljning. (SOU 2020:27)

Diskrimineringsombudsmannen (DO) har anmodats att yttra sig över ovanstående betänkande. DO vill utifrån sitt verksamhetsområde lämna följande synpunkter.

Ett centralt och kvarstående problem med minoritetspolitiken är att den befintliga lagstiftningen inom detta område alltjämt är otydligt utformad och att enskildas möjlighet att utkräva de rättigheter som lagstiftningen tillerkänner dem är begränsad. Genom att innebörden av bestämmelserna i lagstiftningen är otydlig begränsas också möjligheterna till uppföljning.

Enligt DO:s uppfattning finns det vidare anledning att göra åtskillnad mellan att följa upp minoritetspolitiken, lagstiftningen inom detta område respektive individers och grupper tillgång till mänskliga rättigheter utifrån Sveriges internationella åtaganden. Denna distinktion görs inte i tillräcklig utsträckning i utredningens förslag, och det framstår som oklart om det är minoritetspolitiken eller efterlevnaden av de nationella minoriteternas rättigheter som uppföljningen ska ta sikte på. Det är i detta sammanhang inte heller en självklar utgångspunkt att den svenska minoritetspolitiken i alla delar har samma syfte och målsättningar som Europarådets minoritetskonventioner. Sammantaget anser DO att det härigenom finns en risk att den föreslagna stärkta uppföljningen inte ger en tydligare bild av individers tillgång till rättigheter och därmed inte heller bidrar till att ytterligare stärka judars, romers, samers, sverigefinnars och tornedalingars tillgång till sina rättigheter.

DO delar utredningens bedömning att uppföljningen av den nationella minoritetspolitiken behöver vara mer systematisk för att kunna bidra till att motverka förekomsten av diskriminering och för att säkerställa efterlevnaden av Sveriges konventionsåtaganden. I betänkandet framstår det dock som att det vid sidan av kommuners och regioners brister i implementeringen av lagstiftningen framförallt är uppföljningssystemets organisering och utformning som varit en avgörande faktor till att Sverige

hittills inte säkerställt judars, romers, samers, sverigefinnars och tornedalingars tillgång till sina rättigheter. En sådan problemformulering riskerar att förskjuta fokus från brister i politik och lagstiftning till att bristerna till stor del skulle bestå i att det är svårt att följa upp kommuners och regioners bristande implementering av minoritetspolitiken och att det finns avgörande metodologiska problem bland annat kopplade till att det anses saknas kvantitativa jämlikhetsdata. Det torde till exempel vara svårt att förstå och komma till rätta med varför det i många kommuner inte bedrivs adekvat modersmålsundervisning om uppföljningen fokuserar på skolhuvudmäns arbete för att leva upp till lagstiftningens krav på modersmålsundervisning eller på att försöka upprätta kvantitativa data om hur många elever per minoritet som kan vara berättigade till modersmålsundervisning. Ett sådant tillvägagångssätt riskerar att inte fånga upp det grundläggande problem vad gäller tillgång till modersmålsundervisning som består i att staten inte kontinuerligt och långsiktigt anordnar och finansierar utbildning av modersmåls lärare i de nationella minoritetsspråken och dess varieteter. Den syn på uppföljningens utgångspunkter och syfte som utredningen implicit ger uttryck för medför enligt DO:s uppfattning att utredningens förslag riskerar att inte kunna utgöra grund för åtgärder som syftar till att bidra till att säkerställa judars, romers, samers, sverigefinnars och tornedalingars tillgång till sina rättigheter.

Utredningen föreslår att resurser ska flyttas från DO:s förvaltningsanslag till den föreslagna uppföljningsmyndigheten i syfte att förstärka samordningen och uppföljningen av minoritetspolitiken. Förslaget motiveras i betänkandet med att myndigheten omprioriterat från att "...tidigare arbetat aktivt med främjandefrågor för att motverka diskriminering som rör de nationella minoriteterna" till att nu göra detta i en mer "begränsad omfattning". I detta sammanhang vill DO understryka myndighetens oberoende ställning i enlighet med Parisprinciperna, vars själva kärna kan sägas vara friheten att inom ramarna för sitt uppdrag självständigt inrikta sin verksamhet utan att drabbas av negativa konsekvenser till exempel i form av indragningar av myndighetens anslag. Vidare är utredningens antaganden om DO:s prioriteringar och verksamhet inte korrekta, vilket framgår vid en närmare granskning av hur DO valt att arbeta med frågor rörande judars, romers, samers, sverigefinnars och tornedalingars tillgång till lika rättigheter och möjligheter.

Avslutningsvis vill DO framhålla vikten av att i den fortsatta beredningen ytterligare överväga den problematik som ligger i att organisationer i civila samhället ska söka statsbidrag från den statliga myndighet som

organisationerna också ska ha en öppen och jämlik dialog med om bland annat den statliga politiken inom detta område, inklusive fördelningen av statsbidrag. DO vill också understryka behovet av att den framtida uppföljningsmyndigheten tillförs sådana resurser och kompetens med kunskap om kommunal och regional verksamhet och om mänskliga rättigheter som krävs för att den på ett effektivt sätt ska kunna fullgöra sitt uppdrag.

Beslut i detta ärende har fattats av Lovisa Strömberg efter utredning och förslag från utredaren Björn Brodin. I den slutliga handläggningen har också tillförordnade enhetschefen för utvecklings och analysenheten Lars Lindgren och chefsjuristen Mattias Falk deltagit.

Lovisa Strömberg
tillförordnad diskrimineringsombudsman

Björn Brodin
utredare